

SERRA D'OR

738

JUNY 2021 • 6,10 €

Entrevista a monsenyor

Sebastià Taltavull

David Pagès i Cassú

Comiat a Estanislau Torres

Joaquim Carbó

Gent amb casa, cases amb gent

Neus Tomàs

Albert Sáez, un home tranquil

Jaume Fabre

Henri Cartier-Bresson.

L'ull del segle

Jordi Solà Coll

Xènia Dyakonova.

Des de Rússia amb poesia

Fèlix Edo Tena

Josep M. Mestres Quadreny.

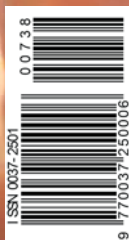
La mort d'un somiador

Oriol Pérez i Treviño

Premis en pandèmia

Tariq Porter

Mònica Terribas
El periodisme compromès
amb la vida
Pere Vall Karsunke

Gerontofòbia i novolatria

per Francesc-Marc Álvaro

«La gerontofòbia xoca amb els valors d'una societat que dedica molts recursos i persones a la cura del que s'anomena la tercera edat.»

Els discursos d'odi contra les persones grans han augmentat arran de la pandèmia de la Covid. La notícia és colpidora i fa saltar totes les alarmes. El Consell d'Europa va aixecar acta d'aquest fenomen, que és observable, sobretot, a les xarxes socials, com ara Twitter. Es difonen cada dia missatges despectius, cruels i deshumanitzats contra els ancians, amb una excusa o una altra. Algú ha parlat de «ressentiment intergeneracional» en uns moments en què, precisament, els nostres avis s'han convertit en més vulnerables que mai. És una trista paradoxa.

La gerontofòbia —l'odi als vells— xoca amb els valors d'una societat —parlo d'Europa— que dedica molts recursos i persones a la cura del que s'anomena la tercera edat. No cal recordar que l'estat del benestar que es construeix després de la Segona Guerra Mundial té, entre els seus objectius principals, la dignificació de la vida dels qui arriben a un temps de jubilació després de dedi-

car-se a treballar i a pagar impostos, cosa que no hauria de dependre ni de la sort ni de la beneficència, sinó d'unes estructures sòlides d'accés universal i públic.

Malgrat algunes mancances i febleses —penso ara en la penosa gestió de les residències geriàtriques durant la primera onada de la pandèmia—, és clar que a Catalunya, com a la majoria de països de l'Europa occidental, les persones que entren en la darrera etapa de la vida poden gaudir d'un sistema de pensions i d'una xarxa sanitària i d'atenció que representen un progrés objectiu i una conquesta. Podria ser millor i hem d'exigir-nos el seu aprofundiment, però no podem menystenir-ho, com es fa algunes vegades d'una manera frívola i catastrofista.

Però, més enllà de l'estat del benestar, hem de demanar-nos pel clima moral de les nostres societats davant el sofriment dels més febles, entre els quals hi ha sempre els ancians. La proliferació de casos de gerontofòbia és el símptoma d'una

deriva moral molt greu que connecta amb un egoisme extrem i descarnat, amb una concepció en què la vida humana s'associa d'una manera estúpida als objectes de consum. És un assumpte que hauria d'ocupar intensament tots els qui tenen responsabilitats institucionals. Aquesta deriva és, en termes històrics, una aberració que no ens podem permetre. La meua generació encara ha respirat a les llars i al carrer un respecte especial vers els avis, actitud que anava lligada a un concepte lent de l'existència i a un marc cultural en què la família era un espai de transmissió de valors i comportaments, encara a recer de les posteriors fractures postmodernes. No mitifico els temps passats: només explico que molts adults d'avui hem tingut una vivència dels avis que té poc a veure amb la que tenen els nostres fills, per no parlar de la que tindran aquells que seran els nostres nets. La percepció dels avis ha canviat, per bé i per mal, és clar: avui, la gent gran és més autònoma i té més pos-

«Més enllà de l'estat del benestar, hem de demanar-nos pel clima moral de les nostres societats davant el sofriment dels més febles.»

«La proliferació de casos de gerontofòbia és el símptoma d'una deriva moral molt greu que connecta amb un egoisme extrem i descarnat [...], una aberració que no ens podem permetre.»

sibilitats de fer coses fora de casa, però també està més desvinculada de la resta de la societat.

Al costat de l'odi més frontal als vells es dona també un menyspreu —un odi, diguem, de baixa intensitat— a les generacions que els joves poden considerar massa lluny dels seus interessos i mirades, aquells a qui podem anomenar madurs. Cada dia es fa servir més el terme «vell» per excloure dels debats aquelles persones que han passat d'una determinada edat, la qual cosa pot començar perfectament a partir dels quaranta anys. Això passa amb una normalitat esfereïdora, com si fos una broma. Però és una reacció que no té res d'anecdòtic, tot el contrari. Afortunadament, d'uns anys ençà, som més curosos amb el llenguatge per evitar ofenses per sexisme, orientació sexual o color de pell, però l'edat queda completament al marge d'aquest marc de respecte bàsic. Al carrer, a les xarxes socials, als mitjans, a la feina, arreu s'accepta com si res que es faci servir l'edat dels

individus com un factor clarament negatiu, com una manera d'expulsar algú de la conversa social, com una forma fàcil de silenciar-lo, ridiculitzar-lo i desfigurar-lo.

Penso que les dues actituds estan connectades: el menyspreu a les persones que passen d'una determinada edat i l'odi als ancians són expressions d'una mateixa exaltació acrítica, narcisista i arbitrària de la joventut. Durant els anys seixanta, el jovent es va convertir en una nova classe social, segons van diagnosticar molts sociòlegs; la ruptura generacional acompanyada d'una revisió dels valors tradicionals va sacsejar les societats desenvolupades, alhora que el mercat creava una nova categoria molt rendible: el consumidor que no era ni nen ni adult, i que podia aspirar a perllongar l'estadi intermedi durant molts anys; el jovent va esdevenir la joia del capitalisme avançat de la societat de consum de masses, un segment que havia adquirit tot el protagonisme i que podia decidir què feia i què comprava.

Aquella explosió juvenil dels anys seixanta, vehiculada en diversos moviments de contestació i de protesta, va tenir una orientació progressista i va accelerar transformacions que van airejar concepcions anquilosades que ja havien tocat fons en molts casos. Ara, en canvi, aquest intent de convertir allò jove en la referència única té un aire reaccionari innegable; suposo que no cal recordar de quina manera els feixismes van manipular monstruosament la condició juvenil per utilitzar les noves generacions com a força de xoc i com a carn de canó dels seus malsons.

Posats a buscar els fonaments d'aquest enaltiment juvenil exloent no em puc estar de relacionar-lo amb una de les tendències que més condicionen el món que ens envolta: el culte a les coses noves pel fet de ser noves, la novolatría. El filòsof Francesc Torralba ha escrit que la novolatría «és una actitud que inclou un menyspreu al que és permanent, al que procedeix del passat, als costums ancestrals i als usos i maneres

«Cada dia es fa servir més el terme “vell” per excloure dels debats aquelles persones que han passat d’una determinada edat.»

«Ara, en canvi, aquest intent de convertir allò jove en la referència única té un aire reaccionari innegable.»

«Francesc Torralba: “Al venerar el nou i menysprear l’antic, es margina un saber molt valuós que procedeix del passat i que ha estat comunicat, de generació en generació, a través dels segles.”»

tradicionals. El que és nou fascina, el que és diferent atreu, mentre que el que és antic manca d’interès. Aquesta actitud porta greus problemes perquè, al venerar el nou i menysprear l’antic, es margina un saber molt valuós que procedeix del passat i que ha estat comunicat, de generació en generació, a través

dels segles». Tendim a ser esclaus de la novetat, com una manera de dopar-nos enfront de les incerteses i de la por al silenci.

Una joventut tancada sobre ella mateixa, un culte hiperbòlic a la novetat i una desvinculació aguda entre generacions és un caldo de cultiu alarmant en un context de crisi

econòmica i social molt forta, com el que ens ha tocat. No vull ser apocalíptic, no vull exagerar, però em sembla imprescindible abocar tots els esforços possibles en el combat urgent contra l’odi a la gent gran i contra una concepció ignara i depredadora del present. És un combat inajornable.

SERRA

D'OR

Subscriu-te a la cultura

I FES-HO CÒMODAMENT

PAPER

(11 NÚMEROS)

www.pamsa.cat

93 245 03 03

62

€/ANY

DIGITAL

(11 NÚMEROS)

www.iquiosc.cat/serra-d-or

36,99

€/ANY

